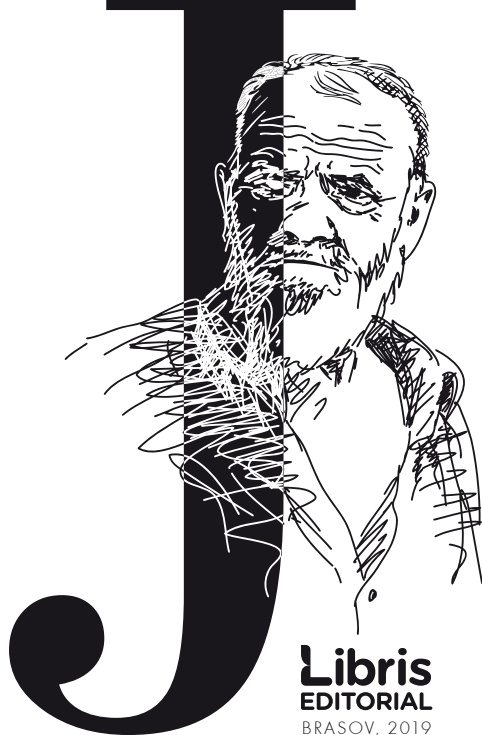

CORINNE
RÁKÓCZY

Jupânul

Libris
EDITORIAL
BRAȘOV, 2019

CUPRINS

CUVÂNT	7
PREFAȚĂ.....	9
1. TRĂDAREA.....	15
2. SUPRAVIEȚUIREA.....	35
3. ÎNCHISOAREA.....	51
4. CHIRIAȘII	65
5. REVOLUȚIA	85
6. TREZIREA.....	113
7. SECRETUL	143
8. INCERTITUDINI.....	159
9. SCHIMBĂRI	175
10. RĂZBOIUL.....	205
11. CĂUTAREA	219
12. FURTUL.....	235
13. RĂTĂCIRI	253
14. PROCESUL ÎNCEPUTURI	279
15. ADEVĂRURI	289
16. PROCESUL PROBE.....	313
17. PROPRIETATEA	323

TRĂDAREA

2 septembrie 1950.

București. Intrarea Vișinului nr. 1

Vântul adia ușor aducând în sfârșit un aer răcoros dimineții. Fusese căldură mare în oraș în toată luna lui Gustar, cu mult praf și multă fierbințeală. În afară de asta, în cvartalul negustorilor din zona situată între bulevardul Pache Protopopescu, strada Traian, strada Mihai Bravu și Calea Călărașilor, toată vara diavolul comunist își băgase coada aducând numai necazuri.

De când cu legea naționalizării, se tot vorbea despre confiscările pe care comuniștii ajunși la putere le numeau „naționalizare”. Mare sau mică, naționalizarea începută în 1948 era în plină desfășurare. În fiecare zi auzai de falimente neașteptate și mortale. „Proprietate particulară” era o expresie eretică, care ducea la pedeapsa capitală

instantanee. Moartea proprietății private și a identității morale lăsa să se aștearnă o toamnă a uitării peste poporul român.

În multe case, oamenii îi așteptau încă pe „americani”, așteptau o zi a victoriei, o eliberare, un semnal că țările pentru care românii fuseseră scut de atâtea ori în istorie nu i-ar fi lăsat pradă întunericului sovietic, „măcar și pentru interese meschine”, cum spunea Jupân Anton Donică unor țărani, care nu mai aveau de vânzare mai nimic după ce își dăduseră „cotele” direct din arie.

Străzile din apropierea cartierului evreiesc din București erau mai mult pustii. Cu toții, fiecare de neamul lui, stăteau ascunși în case și urmăreau de după perdele apariția grupurilor de „proletari”, care se comportau la fel ca alte sute de învingători ai istoriei, distrugând și batjocorind tot ce le era în cale, a trupelor de militari și milițieni care împânzeau cartierul dintr-o dată și a chemărilor urgente „cu obligarea prezentării” la sediul procuraturii dimineața devreme ori în amurg.

O amorțeală tăcută, surdă și rea, cuprinsese toate familiile care locuiau ori aveau afaceri în zonă. Fără niciun avertisment, omul Partidului Muncitoresc Român, reprezentantul puterii, însoțit de un cunoscător de carte și câțiva bătauși, intrau în case și prăvălii, în cârciumi și depozite și îi forțau pe proprietari să renunțe la viața lor întreagă.

În atari condiții, Anton Donică nu se bucură prea tare de cafeaua și dulceața de după prânzișor. După răsfoirea ziarelor dimineții, negustorul decise că venise ceasul în care trebuia să înfrunte realitatea. Realitatea era că nimeni nu avea să îl salveze. Se dăduseră cu toții deoparte. Tăvălugul se apropia de el. Doar cofetăriile, brutăriile și patiseriile îi mai funcționau, dar cu câte sacrificii! În rest, îi blocaseră tot ce avea, dar trăsese nădejde până în acel moment că nu era viabilă imaginea unei României comuniste în condițiile în care Europa avea nevoie de un punct de stabilitate, de un tampon între Rusia și Europa. Se așază la birou și ridică „NOTA” de la direcțiunea Centralului. Deserturile nu ajunseseră la timp. Mai văzuse nota de dimineață dar, cum Grigore, băiatul de prăvălie plecase deja cu treburi, își păstrase predica pentru momentul potrivit.

După o scurtă mormăială jignitoare referitoare la calfa care întârziase transportul cofeturilor la Hotel Central, deschise ușa biroului, ieși în hol și strigă către slujnică, cu capul îndreptat în sus, spre capul scărilor:

— Sevastițo, să trimiți îndată pe cineva după domnul George! Și să-i spui doamnei să coboare până la birou după ce culcă pruncul de amiezi! Trânti ușa cu un aer preocupat, apoi, cu pas hotărât, traversă odaia și, după ce privi înspre fereastră și se asigură că acolo nu era nimeni, îndepărtă cărțile de pe raftul de jos din extremitatea stângă a bibliotecii și deschise seiful dichisit cu două uși suprapuse, ascuns în podea și în perete.

Partea din perete conținea polițe importante și titluri de valoare executorii, teancuri de bancnote, fișicuri de monede și un tablou neînramat din care Irina, soția lui, îi zâmbea, în timp ce își ținea fusta și pălăria pe care vântul mării încerca să i le smulgă.

Partea de sub podea, la care nu se putea pătrunde decât prin ridicarea unei scânduri și apăsarea butonului mecanismului de ridicare ce înălța tot seiful, conținea documentele importante, actele de proprietate, polițele, acțiunile și cambiile neajunse la termen, un sipețel cu bijuterii și o sumă „neagră”, contravaloarea încărcăturii imbarcate pe un transatlantic în urmă cu șapte ani, vreo treizeci de mii de dolari americani, o sumă enormă bună ea singură să cumpere ceva moșii, sumă despre care nu știa nimeni altcineva pe lume.

Donică Anton reținu documentele de proprietate ale celor două laboratoare de cofetărie din București și pe cele ale casei în care locuiau în Intrarea Vișinului, lăsând acolo actele de la partea mai importantă a proprietăților, cum erau cele ale depozitelor de lângă Gara de Nord și ale celor de la Galați, ale casei mari de la Sinaia și ale pământurilor din Giurgiu, cu care singur o înzestrase pe soția lui provenită dintr-o familie bună, dar sărăcită iremediabil de Marea Criza din '29 – '33.

— Mi-a zis Sevastița că m-ai chemat.

Irina intrase tăcut, ca o adiere pe o rază de soare. Era firavă, dar după naștere se umpluse de strălucire.

— Acum a adormit Nicolae, sărăcuțul, e cam răcit și respiră pe gură, se îngrijoră ea... Noroc mare că nu e zgomot pe stradă, continuă ea, poate că o să avem pace de acum. Se lipi de Anton și îl sărută pe bărbie în locul cel mai înalt în care ajungea înălțându-se pe vârfurile picioarelor. Îi plăcea că el avea o figură ca sculptată în piatră și că era ursuz și nemulțumit. După asta recunoștea ce emoții ascundea soțul ei. Acum însă, el părea nesigur și nehotărât, părea împotmolit.

Anton îi luă mâinile într-ale lui, apoi o strânse ușor de umeri și-i spuse să se așeze în fotoliul din fața biroului.

— O să așteptăm să vină George, îl știi – George Rădulescu, avocatul. Trebuie să facem ceva, nu putem să așteptăm să vină peste noi comuniștii și noi să rămânem pe o corabie care se scufundă, înțelegeți?! Mă tem pentru noi și pentru Nicolae. Aș vrea să încercăm să ascundem ce mai poate fi ascuns și să încercăm să ieșim din țară, pe la Constanța, să ne imbarcăm și să așteptăm la Pireu sau, dacă o fi nevoie de mai mult timp, la Paris. Să nu te temi... Prietenul meu bun, Oliver Katz, a promis că va vedea de afaceri pe aici, până ne vom putea întoarce. Vine diseară de la Galați și va rămâne aici. Nu-i spune slujnicei că vrem să plecăm, continuă el, nu spune nimănui. Joi, când sunt libere Sevastița și bucătăreasa, o să mergem la gară, iar până seara o să fim în port la Brăila, unde am făcut un aranjament. Nu luăm multe bagaje, o să mai cumpărăm pe

drum ce e nevoie, dar ai grijă, să nu îi lipsească nimic lui Nicolae.

În momentul acela se auzi o bătaie ușoară în ușă și Sevastița, fără să deschidă ușa, strigă:

— O „vinit” Grigore, o dus cofeturile, îl primiți? întrebă ea. Apoi murmură: fir-ar de năpârcă cu bube-n dos și cu mâinile prea scurte, ca să-l mănânce și să nu se poată scărpină!

Jupân Donică se ridică, se duse la ușă și îi făcu semn slujnicei să îl aducă pe Grigore, calfa, apoi, când acesta își făcu apariția în hol, îi spuse scurt:

— Ai întârziat astăzi, a venit nota de la hotel... Așa se face, stimabilule, că, după regula ta, am să întârzi și eu cu simbria și ai să-ți iei banii săptămâna viitoare, ca să știi altădată să nu mai întârzi. Acum, du-te!

Grigore privi cu ură și murmură, „exploatorule”, apoi plecă spre cârciuma unde servea de obicei privind pe stradă după toate femeile și fiind gelos pe toate cele căsătorite, dar nu pentru că erau căsătorite, ci pentru că nu erau căsătorite cu el.

Până ajunse la cârciumă, Grigore uitase de supărare, iar când se așeză liniștit să soarbă o cafea turcească de la „speculă”, în locație pătrunseră doi deputați de stradă și

un șef mic de la nou înființata instituție a Gospodăririi Spațiului Locativ. Grigore îi cunoștea și îi invidia pentru că înainte de război lucraseră ca băieți de prăvălie, iar acum erau, în viziunea chelnerului, domni și funcționari în cadrul Prefecturii ori ai Primăriei.

Imediat, gândindu-se cum deputații Marin – zis *al lui Pleașcă* și Trică – zis *Pușcăriașu*, trăgeau de pubelele de gunoi și vindeau cârpe și țesături aruncate de negustori telalilor până „mai încoace”, prin 1946, se irită, iar când privi la mâinile alunecoase și pline de inele ale șefului de microraiou (pe care îl știa ca hingher și sub numele de *Epistatu*) se aprinse în el o ciudă, pe care o simțea deseori atunci când era gol la buzunar. Epistatu făcu semn șefului de sală și, scuipând pe podeaua curată, zbieră răgușit și un pic nesigur:

— Iute, cea mai bună masă, cel mai bun meniu – gratis și bun să fie, anarhiștilor, că uite, cârciuma asta e murdară, e scuipat pe jos, he, he, he... Ce faceți, mișeilor, cu bunurile statului, ale poporului?!

Imediat ceilalți doi, deja abțiguiți de la controalele executate prin „unitățile de consumație publică” din cartier începură să scuipe pe podea și să calce apoi întinzând mizeria. Ba chiar Trică își scutură și buzunarele pline de foi de ziare unsuroase.

Deși, de obicei, Grigore nu răspundea la provocările astea, ci făcea discret semn femeii de la curățenie să spele, iar chelnerului să servească ce era mai bun și fără nicio

plată, „din partea casei”, de data aceasta, ocoli barul și le făcu semn „funcționarilor” să poftească la separeu.

„Gașca” nu avusese intenția de a se așeza în separeu, dar în fața ofertei de a mânca acolo unde dușmanii poporului mâncau și se alintau cu fete drăguțe și disponibile, cei trei se înveseliră.

— Deci, se poate să vă împlânzim, spuse cu răutate Epistatu, uite că separeul e și pentru noi,ăștia din clasa muncitoare. Tu, ăsta de la bar, ești o potaie burgheză sau un lucrător exploatat de veroși? Se hâțâna pe picioare și râdea. Se simțea puternic.

— Ești de acord, continuă el obraznic, cu lupta de eliberare dusă de noi, muncitorii, și de țărani sau ești doar un slugoi fără minte care se hrănește din rămășițele capitalismului? Noi am dobândit minte odată cu puterea și o să avem mai multă minte când om avea mai multă putere! continuă el strigând în timp ce intră în separeu și se tolăni pe canapea. Inversase sensul ideii, dar la comuniști sensul nu conta câtă vreme aveau totul la dispoziție.

Ceilați doi râdeau. Grigore se grăbi cu o șampanie către masă, dar Epistatu îl opri.

— Mie să nu-mi dai băuturile exploatatorilor! Eu vreau votcă, iar pentru prietenii mei la fel, și niște mici și fleică la grătar, anarhistule!

Grigore se întoarse cu sticla de votcă.

— Din partea casei, zise, apoi, aplecându-se către Epistatu, îi șopti: domnule, credeți că este loc și pentru

mine între cei ca domniile voastre? Credeți că există dreptate pe lume?

— Sunt doar un angajat, mai spuse hotărându-se că era de bonton să folosească un cuvânt modern.

În fața ochilor, Grigore nu mai vedea decât casa și bunăstarea jupânului și pe Irina; „de ce eu să mă mulțumesc cu ce rămâne de la alții, de ce să nu am femeia mea, pe care o vreau eu, și să o las altuia; aș putea să o iau eu pe cucoană, să îi arăt ce înseamnă bărbat. Dar asta nu va pute' fi decât dacă jupânul ar fi sărac. Eu, la viteza mea, aș putea să fac afacerile mai bine decât el, doară eu muncesc. Ce, fără jupân' nu ajungeau cofeturile astăzi la hotel? Plus că jupân' e moale, ce știe el... eu băgam dracii în curierul ăla care a adus nota de întârziere... Auzi, pe vremurile astea când cei de la hotel sunt norocoși să mai aibă ce servi!”

Inițial, Epistatu intenționează să îl lovească pe obraznic, dar, după o clipă, viclenia din cuget îl sfătuie să-l lase să vorbească. Știa de la partid că informația înseamnă putere, așa că intră în discuție cu angajatul.

Puterea îi plăcea lui Epistatu, așa că se întinse bine, luă o scobitoare și începu să își curețe dinții, crezând că asta îl făcea și mai impunător.

— Păi, mă angajatele, tu crezi că societatea noastră comunistă nu este dreaptă? Despre ce domni căcăcioși vorbești și ce te guduri ca o javră băloasă? Tu nu ai auzit, mă neghiobule, de forța și dreptatea de care vorbește tovarășul Stalin? Nu ai auzit de învățăturile lui Lenin? Ce fel de

proletar ești tu, dacă nu lupți cu dușmanii poporului, care ne suge sângele ca niște nevăstuici? Apoi, întorcându-se către Trică – cel care venea cu el la ședințele de „comitet”, îl întrebă:

— Nevăstuici sau năpârci, cum zise tovarășul de la raion, că nu mai știi? Fără să mai aștepte răspuns, îl încolți pe Grigore, care era deja speriat de furtuna pe care o dezlănțuise.

— Ce faci tu pentru țară, pentru săracii nedreptățiți, ce faci tu aici apărând pe ciocoi, continuă Epistatu, unde e gândul tău să servești cu dăruire țara în care trăiești? Ceva tovarășele, pe care să le lămurim am putea găsi, îl întrebă șoptit pe Grigore?

Văzându-l așa pornit pe Epistatu, Trică și Marin a lui Plească se ridicară în picioare și îl apucară pe Grigore de subsuori, împingându-l către perete, gata să îl lovească. Grigore gemu și tremurând zise:

— Jupânu' mă pune, io sunt calfa, ce știu eu?! Apoi, realizând de ce era bruscat spuse:

— De unde să iau eu, tovarășe, că aici, în zonă nu mai e decât umbrele Mișii, niște rapandule, niște amărâte, da', dacă vreți...

Nu știa ce spune, nu știa ce să le răspundă.

El cunoștea unde erau niște lucrătoare curățele, care mai câștigau un ban cu aventuri de un ceas, dar Epistatu nu se ridica la nivelul lor, era prea „gunoier”, hotărî el. Nu zise nimic, iar învingătorul bâlbâi vorbele: